

de ADRIANA POPESCU

ION BĂIEȘU (II)

1974, 21 martie — *CHIȚIMIA*, dramă în două părți.

Teatrul de Stat din Sibiu. Cu : Constantin Măru, Ion Ghișe, Kitty Stroescu, Costel Rădulescu, Marius Niță, Teodor Portărescu.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul „Bulandra” din București (28 martie 1974), în regia lui Alexandru Tatos, cu Octavian Cotescu în rolul titular, și la Teatrul Național din Iași, în regia Ancăi Ovanecz-Doroșenco.

„Parabola despre Chițimia sau parabola cu Chițimia nu este numai un joc scriitoricesc abil și nițel suprarealist, nu este numai o trimitere la o situație posibilă *cindva și undeva* și nici numai o poveste din care morala se desprinde mai mult sau mai puțin ușor pentru cine vrea să dea altora pilde despre falimentul fericirii născute din și mai ales întemeiată pe mistificare. Adevărul acestei parabole este mai mult decât s-ar bănuși la prima vedere o trimitere la esența fiecăreia din acțiunile noastre atunci când credem că efectele nu vor putea fi niciodată descompuse pentru a se vedea care este adevărul care le-a generat. Băieșu nu ne mai amuză, Băieșu ne obligă să răspundem unui chestionar moral nemilos.” (Dinu Săraru, „Săptămîna culturală”, 5 aprilie 1974).

„Ultima piesă a lui I.B., *Chițimia* este o dramă. Ea pornește de la o lucrare în proză — o schiță inclusă în volumul „Sufereau împreună”. Chițimia voiește să spună — răsplată în final, mai indecis și tulbure pe parcursul piesei — că fericirea (și chiar cursul firesc al existenței) nu se poate baza pe mistificare; impostura, furtul, crima, ipostaze ale degradării umane, determină eșecul oricărui (al tuturor) aspirații ale omului; că la acest eșec contribuie atât sentimentul de

vinovăție al culpabilului însuși, cât și judecata la care-l supun ceilalți (care nu pot deveni aliații lui inconștienți decât pentru puțină vreme). Pentru a exprima dramatic o asemenea idee, Băieșu recurge la tema (clasică) a asumării unei false identități (prin furt și — poate — chiar prin crimă)...” (Natalia Stancu, „Scînteia”, 22 mai 1974).

„Chițimia este un Oblomov autohton” (Eugen Barbu, „O dramă a ratării”, în volumul „În căutarea sensului pierdut” — Teatrul comentat de Ion Băieșu, Editura „Eminescu”, 1979, p. 83).

Alte opinii: Dinu Kivu, „România literară”, 47/1973; E.C., „Informația Bucureștiului”, 29 martie 1974; Traian Șelmaru, „Informația Bucureștiului”, 3 aprilie 1974; Radu Popescu, „România liberă”, 5 aprilie 1974; Marius Robescu, „România literară”, 4 aprilie 1974; Eugen Barbu, „Flacăra”, 15 aprilie 1974; Viorica Tănăsescu, „Scînteia tineretului”, 18 aprilie 1974; C. Totu, „Acustica ideii”, „România literară”, 25 aprilie 1974; Aurel Bădescu, „Contemporanul”, 15/1974; Ileana Popovici, „Teatrul”, 4/1974; G. Timcu, „Steaua”, 5/1974; Ion Cocora, „Tribuna”, 18/1974 și 20/1974; V. Ducea, „Teatrul”, 10/1974; Eugen Simion, „Luceafărul”, 7 septembrie 1974; Nichita Stănescu, „Caietul-program” al spectacolului de la Teatrul „Bulandra”; V.D., „Teatrul”, 2/1975; C. Paraschivescu, „Teatrul”, 3/1975; Al. I. Friduș, „Cronica”, 9/1975.

1977, 21 octombrie — *COMEDIE FĂRĂ TITLU*

Teatrul Giulești din București Regia George Bănică. Scenografia Eugenia Bassa Crișmaru. Cu Sebastian Papaiani, Radu Panamarenco, Ion Anghel, Simion Negrilă, Nicolai Ivănescu, Constantin Cojocaru, Ion Chițoiu, Adrian Vișan, Anton Filip, Corneliu Dumitreaș.

Spectacolul a fost prezentat la Televiziune, în aceeași distribuție.

„...o comedie adevărată, avînd o replică spumasă, plină de haz, o comedie

fără pretenții prea mari, e drept, ruptă cam brutal în două părți bine distincte, dar fiind o creație sinceră în sensurile ei. Prima parte atacă direct problemele destul de actuale ale abuzurilor, ale micilor clanuri de șefi și șefuleți dintr-un CAP, iar cea de-a doua parte intră pe tărîmul unui subiect mult dezbătut și de mare popularitate, cel al fotbalului. I. B. știe să scrie comedie și la piesa sa lumea ride din suflet pentru că replica este satirică, virulentă, spune faptelor pe nume, demască fără menajamente, atacă direct tarele unei actualități ce o vrem purificată de relele omenеști" (*Ileana Lucaciu*, „Săptămîna culturală", 18 noiembrie 1977).

Alte opinii: *Traian Șelmaru* — „Informația Bucureștiului", 26 octombrie 1977; *Marius Robescu* — „Luceafărul", 5 noiembrie 1977; *Cristian Livescu*, „Jocul, Alibi, Comedie fără titlu", „Teatrul" 10/1978; *Bogdan Ulmu*, „De două ori Băieșu: Comedie fără titlu și Jocul", „România literară", 12/1978.

1978, 8 martie — *JOCUL*, piesă în două părți

Teatrul „Nottara" din București. Regia: George Rafael. Decorurile: Sever Frențiu; costumele: Lidia Radian. Cu: Gilda Marinescu, Val Săndulescu, Valeriu Preda, Mirela Gorea, Mircea Jida, Margareta Pogonat, Lili Nica Dumitrescu, Șerban Cantacuzino.

Spectacolul, cu aceeași distribuție, a fost adaptat pentru Televiziune, în regia Olimpiiei Arghir.

Piesa *Jocul* provine din piesa într-un act *Mama s-a îndrăgostit*, publicată în revista „Teatrul", 12/1971.

„*Jocul* e cea mai bine construită scriere dramatică a lui Băieșu. Se desfășoară atât de ingenios, încît ai impresia că oricî se poate întîmpla, numai ceea ce se întîmplă nu-ți trece prin cap. Mă grăbesc să adaug că nu e vorba de o tehnică formală, nici de una polițistă. În jurul unui personaj enigmatic feminin se țese, din lumini și umbre, din bucurii și drame, din îngrijorări, bănuiele și nădejdi, un joc de-a viața, amințind arghezianul «De-a v-ați ascuns», ale cărui versuri finale încheie dealfel piesa. Un zîmbet puțin trist învinge frumos și lucid, împreună cu personajele, împrejurări grele prin care oricare dintre noi poate să treacă. Băieșu nu a pierdut nimic din vivacitate. ci a cîștigat, maturizîndu-se" (*Traian Șelmaru*, „Informația Bucureștiului", 9 martie 1978).

„Textul (...) conține o exemplară lecție de demnitate, de calm superior, de ignorare a morții într-un nobil efort de reabilitare a condiției umane. Soția din *Jocul* nu vrea să destăinuiească nici soțului, nici copiilor, secretul maladiei ei, preferînd să plutească asupra ciudatului ei comportament acuzația adulterului —

salvatoare, din punct de vedere afectiv (pentru familie), după dispariția-i definitivă. Excelent construit, cu mare talent, cu abilitate (evitîndu-se orice iotetic accent *melo*), personajul mi se pare unul din cele mai profunde din dramaturgia românească a ultimilor decenii" (*Bogdan Ulmu*, „România literară", 12/1978).

Alte opinii: *Radu Popescu*, „România liberă", 22 februarie 1978; *Aurel Bădescu*, „Contemporanul", 19/1978; *Ioan Lazăr*, „Luceafărul", 12/1978; *C. Paraschivescu*, „Teatrul", 4/1978; *Cristina Dumitrescu*, „Teatrul", 11/1979.

1978, 13 aprilie — *ALIBI*

Teatrul de Stat din Oradea. Regia: Al. G. Croitoru. Scenografia: Maria Hațeganu. Cu: Jean Săndulescu, Simona Constantinescu, Mariana Neagu, Nicolae Toma, Olimpia Mîinea, Marcel Segărceanu, Anca Miere-Chirilă, Grig Șchitcu, Radu Vaida, Ion Martin, Dimitrios Stefanidis.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul „Bulandra" (premiera în mai 1978), în regia lui Cornel Todea, scenografia lui Dan Jitianu și cu Tamara Buciuceanu-Botez, Aurel Cioranu, Ion Besoiu, Mihai Mereuță, etc.

„Poate este lipsit de importanță faptul că piesa lui Ion Băieșu *Alibi* nu apare nici ca o comedie, nici ca o dramă: are de toate și de aici lipsa de unitate și senzația că uneori scenele sînt scheciuri de sine stătătoare. (...) În esență, povestea directorului de la spații verzi frîmțat de faptul că ar fi călcat un om cu mașina are sau ar trebui să aibă o notă dramatică. În esență, povestea mamei care și-a părăsit la naștere fiica în maternitate are sau ar trebui să aibă o notă dramatică. De fapt însă, poveștile respective sînt doar pretexte pentru a pune în mișcare niște personaje, niște tipologii întîlnite în viața curentă și ironizate de dramaturg. Replicile sînt comice în fața unor situații care în mod obișnuit nu abundă în umor. (...) Construcția piesei e uneori dezechilibrată, dramaturgul moralizînd pe baza unor situații rezolvate cu prea multă ușurință, care nu pot convinge spectatorul de adevărul ce se vrea demonstrat" (*Ileana Lucaciu*, „Săptămîna culturală", 19 mai 1978).

„Ultima premieră e *Alibi*, comedie suculentă și substanțială. (...) Comedia substanțială ride, în virtutea comică a unei idei satirice, producînd anticorpi pentru leziunile organismului social. (...)

O întîmplare oarecare (accidentul) funcționează ca un revelator, scoțînd la lumină, în nuditate hazoasă, cusururi mari și mici de latență perpetuă (starea anormală) care, prin efectul unei decizii personale eroice, sînt batjocorite și răvăsite. Aspirația e spre autenticitate. Faptul că

accidental era fals, iar unele dintre metodele imaginare, și bravura eroului fără obiect, nu face decât să potențeze comicul, fără să elimine substratul amărui în realitatea lui efectivă" (*Valentin Silvestru*, prefața la *Alibi*, în volumul „În căutarea sensului pierdut”, București, Editura „Eminescu”, 1979, seria Teatru comentat, p. 317—318).

Alte opinii: *Margareta Bărbuță*, „Informația Bucureștiului”, 6 mai 1978; *Val. Dumitrescu*, „Luceafărul”, 19/1978; *Valentin Silvestru*, „România literară”, 20/1978; *Paul Tutungiu*, „Teatrul”, 5/1978; *Fl. Faifer*, „Vocația comediei”, „Cronica”, 36/1978; *Ion Arieșanu*, „Orizont”, 48/1979.

1978. aprilie — ÎN CĂUTAREA SENSULUI PIERDUT.

Teatrul „Radnóti Miklós” din Budapesta, Ungaria. Regia: Gosztonyi János. Traducerea textului: Lázár György. Cu Solyom Ilkó, Fenyő Ervin, Huszár László, Joós László, Simon Péter, Thirring Viola.

Piesa s-a mai jucat la Teatrul de Stat „Valea Jiului” din Petroșani (1980), în regia lui Florin Fătuțescu. Acest spectacol a luat marele premiu al Festivalului dramaturgiei românești actuale — Timișoara 1980.

„Piesa într-o parte a dramaturgiei este, în fond, ipostaza parabolică a unor frustrări și, în logică și logică urmare, expresia unei nevoi de recuperare și compensație. (...) A recupera — cum spuneam — sensurile pierdute va să zică, aici, a recupera o pierdută (cum? de ce?) logică și coerență a faptelor și ideilor. Iar efortul în această direcție capătă dimensiuni neașteptate în sensul unui dramatic hazos, al unui risu’-plinsu’ specific literaturii lui Băieșu. (...)

...ea e în felul ei o operă didactică, închisă într-o construcție dramatică unde absurdul nu constituie decât un argument al demonstrației. Un didacticism «a la Băieșu». Un Băieșu căruia — eu cel puțin — nu-i iert câteva facilități, dar căruia nimeni nu îi poate contesta în acest *În căutarea sensului pierdut* formula originală a unui amuzament de mare tristețe și substanța unei pledoarii pentru morală individuală și moralitate publică” (*Aurel Bădescu*, prefață la piesa *În căutarea sensului pierdut*, în volumul cu același titlu, ed. cit., 407—408).

Alte opinii: *Magdalena Boiangiu*, „Teatrul”, 2/1983.

1978, octombrie, **PUTEREA DRAGOSTEI ȘI ESCROCII ÎN AER LIBER** (în spectacolul-coupé *Aventură în banal*, cuprinzând și *Frumos e în septembrie la Veneția* de Teodor Mazilu și *Frumoasa,*

nevăzuta cămăla de Dumitru Solomon). Teatrul Național din București, sala „Atelier”. Regia: Sanda Manu. Scenografia: Paul Bortnovschi. Cu: Rodica Popescu, Radu Gheorghe (în *Puterea dragostei*) și Rodica Popescu, Damian Crișmaru și Constantin Diplan (în *Escrocii în aer liber*).

„Găunoșenia, impostura, inconsistența morală a eroilor pe care-i animă, Băieșu o demonstrează nu prin inadvertența sau inconștiența de comportament, ci, dimpotrivă, strivindu-i sub uriașă povară și soliditate a propriilor lor construcții, pe care pauperitatea lor sufletească nu le poate susține în nici un caz.

„Escrocii” aceștia nu sînt deplorabili doar pentru că măruntă potlogărie de care sînt învinuiți este, la rîndul ei, deplorabilă, ci pentru că argumentația lor — «existențială», așa zice — atât de complicat și laborios eșafodată, are la bază un nimic absolut”. (*Dinu Kivu*, prefața piesei *Escrocii în aer liber*, în volumul *În căutarea sensului pierdut*, ed. cit. p. 445—446).

„*Puterea dragostei* e savuroasă istorioară a unei fete care s-a îndrăgostit fulgerător, în obscuritatea sălii de cinematograf, de un tînăr extraterestru. Trezind cu ușurință din verosimil în fantasticul pur, Băieșu alertează, într-un scherzo comic, asupra superficialității extreme în materie erotică, dar meditează malițios și asupra pedagogiilor părintești sumare.” (*Valentin Silvestru*, „România literară”, 9 noiembrie 1978).

Alte opinii: *Margareta Bărbuță*, „Informația Bucureștiului”, 25 octombrie 1978; *Ileana Lucaciu*, „Săptămîna culturală”, 27 octombrie-1978; *Radu Popescu*, „România liberă”, 15 noiembrie 1978.

1981, 15 octombrie — FANTOMIADA

Teatrul „A. Davila” din Pitești. Regia: Mihai Radoslăvescu. Scenografia: Emil Moise Szalla. Cu: Mihaela Lupu, Dan Ivăneșei, Emilian Cortea, Florin Pretorian, Petre Dinuliu, Cristian Tutză, Petre Tanasievici, Constantin Stăvilă.

„*Fantomiada* (plecînd de la o situație din «Dresoaara de fantome») este o nouă expresie a unui puternic simț comic (...) ...un mic grup de falsificatori de bani se reunește într-un loc favorabil operațiilor infracționale — un castel vechi, în munți. «Fantomele», menite a îndepărta orice curiozitate periculoasă, sînt puse în situația de a intra în rol chiar de la începutul piesei”. (*Marian Popescu*, „România literară”, 44/1981).

Alte opinii: *Paul Tutungiu* — „Teatrul”, 11/1981.